

„Mindentudó”: Egy egyszerű eszköz

Fodor Hilda

Ha kissé rámenősebb lennék, akkor az alábbiakban bemutatandó eszközt úgy próbálnám reklámozni, hogy ezzel gyerekjáték elsajátítani az anyagot, mindenki szívesen használja, egyszerű elkészíteni, bármely tanórán, bármikor bevethető, növeli a gyerekek önbizalmát, erősíti az összetartozást...

Mindez tulajdonképpen igaz is.

Néhány szót a keletkezéséről. A prototípust sok-sok évvel ezelőtt saját gyermekeimnek készítettem el, matematikához.

Mint a legtöbb gyerek, ők sem szerették a szorzótábla ismételtetését. Bármilyen trükköt találtam ki, fanyalogva és figyelmetlenül vettek részt a gyakorlásban. És ekkor született meg – már nem is emlékszem, hogyan – az Eszköz. Sokat használtuk, rongyosra gyúrtuk, közben gyermekeim megtanulták a szorzótáblát, és még jól is éreztük magunkat. Az Eszközt pedig kegyeletből eltettük egy fiók mélyére, ahonnan nemrég került elő. Forgattam, nézegettem, és bevittem németórára – jó lesz a számok gyakorlására. És ott is bevált. Akkor talán a számok helyesírására is érdemes volna egyet készítenem? Számok, évszámok vannak történelem órán is. Próbáljuk ki ott is! – így folytatódott az Eszköz története.

Fokozatosan rájöttem, hogy mire és hogyan tudom használni. Persze kudarc is volt, hisz mindenre ez sem alkalmas. Ettől függetlenül én **Mindentudónak** neveztem el. Igaz, hogy csak azt tudja, amit ráírunk, de aki használja, az abból mindent tud/tudhat.

Azért is **Mindentudó**, mert tulajdonképpen minden tárgyhoz, a tanulási folyamat szinte minden szakaszában használható. Kipróbáltam, és alkalmas nemcsak az új anyag feldolgozásához, az ismeretek megszilárdításához, a gyakorláshoz, az ellenőrzéshez, hanem a szociális kompetenciák (együttműködés, koncentráció, tolerancia, magabiztosság...) fejlesztéséhez is.

Az alábbiakban azt mutatom be, ahogy az eredeti **Mindentudó készült.**

Anyagszükséglet:

kartonlap (nagysága és formátuma a ráírt adatok mennyiségétől függ), bőrlukasztó, kalapács, toll

Elkészítése:

- A kartonlapot annyi egységre osztjuk, ahány adatunk/feladatunk van. (Ez elsősorban a tanulók életkorától, képességeitől függ, hisz egy áttekinthetetlen adathalmaz inkább kudarchoz vezet.)
- Ugyanezt a beosztást elvégezzük a karton hátulján is.
- Bőrlukasztóval minden egységbe egy lyukat ütünk. A lyukat célszerű valamelyik sarokba elhelyezni. Fontos az is, hogy akkora legyen, hogy egy ceruza hegye átférjen rajta.
- A karton egyik oldalára a feladat kerül, a másik oldalára a megoldás.
- Figyelni kell arra, hogy a kérdés és a válasz fedje egymást.
- Annyi eszközt kell készíteni, ahány pár van a csoportban.

Használata:

Kérdező: Úgy tartja a kartonlapot, hogy ő a kérdéseket, társa a válaszokat lássa. Feltesz egy kérdést.

Válaszadó: Kikeresi a választ a megadott lehetőségek közül, ceruzáját a válasz melletti lyukba illeszti, és felolvassa a megoldást.

Kérdező: Jó megoldás esetén társa ceruzájának hegyét az általa feltett kérdés melletti lyukban látja. Hallja is a választ, amely vagy megerősíti előzetes tudását, vagy most tudja meg a helyes választ.

Egy idő után szerepet cserélnek. Az, hogy a lapot meg kell-e fordítani, attól függ, hogy milyen jellegű anyaghoz használjuk – évszám, fogalom, személynév esetében nem szükséges.

Nyilvánvaló hátránya:

- Minden kártya csak az adott tananyaghoz használható fel.
- A válaszolónak csak ki kell választania a megoldást, tehát csak a felismerés szintjén használható.

Nyilvánvaló előnye:

- A gyengébb tanuló is lehet ellenőrző, azaz a tudás birtokosa, önbizalmának feltétlenül jót tesz.
- Mindenképpen elhangzik a helyes válasz.

A továbbiakban természetesen két cél vezetett: a hátrányok kiküszöbölése, illetve újabb előnyök, újabb felhasználási lehetőségek feltárása.

A fejlesztés tapasztalatai:

- Eleinte csak az általam készített eszközöket használtuk, majd miután a tanulók megismerték, megszerették, órán közösen is készítettünk, hogy mindenkinek legyen sajátja, illetve megtanulják a technikáját is. Vannak olyan tanítványaim, akik tudásuk rendszerezésére önállóan is készítenek Mindentudót. Őket kétféleképpen szoktam jutalmazni. Egy sikeres próbajáték után ötössel, hisz bebizonyították, hogy tudják az anyagot. A másik jutalom pedig az, hogy választhatnak egy másolatot az én készletemből. Ennek további haszna, hogy a régebbi anyag sem felejtődik el, hisz ha már megkapták, használják is.
- A Mindentudó szervesen illesztve a tanórába, változatosabbá teszi azt, a monoton tanulási folyamatot tevékenységgel teszi élvezhetőbbé.
- Lehet folyamatosan, óráról órára bővítve is készíteni, például évszámok, fogalmak, személyek esetében.
- Bevetethetjük tanóra eleji gyors ismétlésként.
- Használhatjuk új anyag feldolgozására is differenciált munka keretében.
- Alkalmazható tanóra végi összefoglalásként.
- Ha az adott fejezethez többféle Mindentudó áll rendelkezésre, a témazáró előtt mindenki azt gyakorolhatja, amit kevésbé tud.
- Segítségével versenyt is lehet rendezni. Ilyenkor háromfős csoportot érdemes szervezni, a harmadik tanuló jegyzi a helyes válaszok számát.

- Ha átlátszó fóliával borítom be a kartont, meghosszabbíthatom élettartamát. A laminálás kevésbé jó megoldás, ugyanis az utólagos lyukasztás miatt a szélein összeforrasztott fólia nem lesz tökéletes.
- Ha lefóliázott alaplapot készítünk és fóliás tollal írunk rá, azt bármikor le tudjuk törölni. Persze kérdés, hogy ki az, aki önként kidobja, amit megalkotott. A tanárok biztosan nem. Ez tehát inkább csak elméleti lehetőség.
- Ha számítógéppel készítem, esztétikusabb lehet, de attól függetlenül is el lehet készíteni.
- Ha nincs lyukasztóm, használhatok koordinátákat is. Ez azonban megnehezíti a tanulók dolgát. A tanulási nehézséggel küzdők esetében ez a megoldás szóba sem jöhet.
- Sajnos topográfiaira szerintem nem alkalmas, mert szembefordítás esetén az irányok megváltoznak.
- Javítja az osztály társas kapcsolatait, hisz csak akkor eredményes, ha a párok együttműködnek. Olyan tanulók esetében is jól használható, akik addig még soha nem tudtak együtt dolgozni.
- Alkalmas a tanulók önbizalmának növeléséhez is, hisz a gyengébb tanuló bátran lehet kérdező, mert nem neki kell döntenie, a ceruzahegy megmutatja, hogy a válaszolónak igaza van-e, neki csak meg kell erősíteni, amit lát.
- A használat során nincs konfliktushelyzet, hisz vitára csak az adhatna okot, hogy mikor ki kérdez, de azt meg az elején szabályozhatom.
- Használható nemcsak tanítási órán, hanem otthon is. Még a szülő-gyermek kapcsolatban is segíthet (lásd saját példámat), hisz mérgelődés, monoton ismételtetés helyett tevékenység közben zajlik az ellenőrzés.
- Akkor is előkapható, ha csak rövid idő (szünet, várakozás...) áll rendelkezésre.
- Alkalmas a tantestületen belüli módszertani ötletbörze, együttgondolkodás elindítására. Ugyanis miután kollégáimon is kipróbáltam a Mindentudót, többen adaptálták saját tárgyukhoz, illetve adtak nekem is ötleteket a továbbfejlesztéshez.
- A tanár-diák kapcsolat javításában is mindenképpen hasznos, hisz a tanulók látják, elismerik az én kézzelfogható plusz tevékenységemet.

Tevékenység

Idő (perc)	Tartalom	Tanulói tevékenységek	Eszközök
1	Szervezési feladatok Az óra célkitűzésének ismertetése, a technikai kérdéseknek a megbeszélése		
2	1. Fogalom – magyarázat párosítása*	A fogalom, illetve a magyarázat megkeresésével csoportalkotás – az írrok és a szóvivő kiválasztása	Fogalom- és magyarázatkártyák (annyi, ahány tanuló van)
1+5	A megoldás ellenőrzése, gyakorlás	1. A használat bemutatása 2 tanuló részvételével, az osztály előtt 2. Pármunkában, felváltva egymást kérdezni	Fogalom-Mindentudó** (páronként 1-1 db) (1. melléklet)
3	2. A tanult személynevek összegyűjtése	Frontális	nevek felerősítése a táblára mágnessel vagy táblagyurmával***
5	Kire ismersz rá? A korszak legfontosabb személyeinek jellemzése	A hallott információk alapján azonosítani történelmi személyeket csoportmunkában	Ki kicsoda - kártyák információval a tanár számára (2. melléklet), játéklap csoportonként 1-1 (3. melléklet)****
3	Ellenőrzés, megbeszélés, kiegészítés	Felidézni az elhangzott információkat, frontálisan kiegészíteni a tanultakkal	Játéklap
3	További fontos személyek és tevékenységük	Pármunka	Személynév-Mindentudó (4. melléklet)
2	3. Topográfiai ismeretek gyakorlása	A megadott koordináták segítségével beazonosítani a tanult országokat Európa vaktérképén	Koordináta-rendszeres térkép írásvetítővel vagy projektorral kivetítve (5. melléklet)
4	Melyik országra jellemző?	Minden csoport 1-1 országot képvisel. Melyik hallott fogalmat, meghatározást kapcsolják a saját országukhoz?	Szókártyák (6. melléklet)
3	A korszak legfontosabb országainak bemutatása	Az összegyűjtött szókártyák és előzetes ismereteik segítségével szóbeli összefoglalásra készülni.	Szókártyák
6		A csoportok előadása*****	Térkép

Idő (perc)	Tartalom	Tanulói tevékenységek	Eszközök
2	Kiegészítés – ha valami fontos kimaradt	Frontális	
1	Reflektálás, értékelés	Egymás és önmaguk értékelése	Pontozólapok
4	Gyakorlási lehetőség	Mindenki maga döntheti el, hogy melyik Mindentudóval gyakorol.	Mindentudók
Értékelés módja	<p>A tanulók által választott írnok jegyzi az elért pontokat, amit a végén összesítünk. A kiemelkedő eredményt ötessel is jutalmazhatjuk, de ezt tisztázni kell az órakezdetkor.</p> <p>Az értékelésnél azonban nemcsak azt érdemes kiemelni, hogy melyik csoport dolgozott a legjobban, hanem arra is kell időt hagyni, hogy a csoportok önmagukat értékeljék. Ki hogyan járt hozzá a csoport teljesítményéhez? Kinek miben kell még fejlődni? Kinek mit kell tanulnia, hogy eredményes legyen a felmérője. Ez utóbbit célszerű csoportonként az utolsó fázisban, a gyakorlási lehetőséget lerövidítve megbeszélni.</p>		
Megjegyzések, javaslatok	<p>* A csoportmunkához rendezett asztalokra előre kiteszem a kártyákat. Minden csoporthoz 2 fogalmat és 2 magyarázatot. A tanulóknak differenciáltan osztom ki a kártyákat. Cél, hogy minden csoport nagyjából kiegyenlített legyen.</p> <p>** A Mindentudóra ugyanazokat a fogalmakat írom, amiket a csoportalkotáshoz használtam. Természetesen csoportlétszámtól függően lehet több, de kevesebb nem.</p> <p>*** Ha a neveket előre kinyomtatom és ábécérendben készítem az asztalomra, gyorsan a táblára tudom őket erősíteni.</p> <p>**** Minden információ után rövid szünetet tartok, hogy a csoporttagoknak legyen idejük a megbeszélésre. A megfejtés játéklapra való beírása után leteszik a tollat, ezzel jelzik, hogy ők már döntöttek. Ha a játéklapot lefóliázom, nem kell minden alkalommal újat készítenem, ugyanis fehér táblára való tollal lehet rá írni. Minél korábban rájönnek a megoldásra, annál több pontot ér.</p> <p>***** Az ellenőrzés történhet minden személy után vagy a játék végén – ettől függ a játéklap szerkesztése.</p> <p>***** Fontos az egyes országok közötti átvezetésnél felhívni a tanulók figyelmét az összefüggésekre (ha maguktól nem említenek!).</p>		